

Turistička ponuda Istarske županije

Cerin, Sara

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:860765>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-10**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

„Dr. Mijo Mirković“

Sara Cerin

Turistička ponuda istarske županije

Završni rad

Pula, 2022.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

„Dr. Mijo Mirković“

Turistička ponuda istarske županije

Završni rad

Ime i prezime studenta: Sara Cerin

JMBAG: 303085292, redovan student

Studijski smjer: turizam

Mentor: Aljoša Vitasović

Pula, 2022.

SADRŽAJ

Uvod.....	4
1. Teorijske značajke turizma	6
1.1. Povijesni razvoj turizma.....	7
1.2. <i>Definiranje turizma</i>	9
1.2.1 <i>Definiranje pojma turist i turizam</i>	9
1.2.2 <i>Definiranje pojma turističke destinacije</i>	11
2. Osnovne informacije o Istarskoj županiji.....	14
2.1. Geografski položaj.....	15
2.2. <i>Demografska obilježja</i>	16
2.3. <i>Gospodarstvo županije</i>	18
3. Analiza turističke ponude Istarske županije	20
3.1. Analiza turističkog prometa	20
3.2. Međuovisnost subjekata turističke ponude Istre	24
3.3. Receptivni elementi	27
3.4. Udio u turističkom prometu Republike Hrvatske	31
3.5. Specifičnosti turističke ponude Istarske županije	33
3.6. SWOT analiza Istarske županije.....	34
Zaključak	36

Uvod

“ Svijet je velika otvorena knjiga koja se najbolje upoznaje putovanjima. Tko ne putuje, taj uvijek čita prvu stranicu.” – Sv. Augustin

Ovaj rad analizira i obrađuje tematiku turističke ponude koju je razvila I razvija Istarska županija. Rad je podijeljen na 5 poglavlja, a to su uvod, teorijske značajke turizma, osnovne informacije o Istarskoj županiji, analiza turističke ponude Istarske županije i zaključak.

Prvo poglavlje pod nazivom “Teorijske značajke turizma” bavi se definiranjem osnovnih pojmova u turizmu. Objašnjen je povijesni razvoj turizma te su obrađeni pojmovi turizma i njegovih najvažnijih funkcija, turista, turističke destinacije, i turističke potrošnje. Drugo poglavlje “Osnovne informacije o Istarskoj županiji” daje uvid u konkretno stanje Istarske županije s obzirom na geografski položaj, demografska obilježja i gospodarstvo županije. Treće poglavlje “Analiza turističke ponude Istarske županije” prikazuje ono što se gostima nudi u Istri, mjesta koja posjećuju i sadržaj koji se nudi na putovanju u Istarsku županiju. Na kraju slijedi zaključak, u kojem se zaključuje sve o temi obrađenoj u radu te popis literature gdje se navode korišteni izvori koji su se upotrebljavali u pisanju završnoga rada.

Za izradu završnog rada korištena je metoda prikupljanja, analize, interpretacije i primjena dosadašnjih istraživanja domaćih i stranih autora.

Istra je najveći poluotok Hrvatske i jedna od najvažnijih turističkih regija. Istra je izabrana zbog njezinih prirodnih ljepota, znamenitosti, važnosti i bogate povijesti koja se ovim radom želi prikazati. Istarska županija obiluje prirodnim ljepotama i bogatstvima izrazito privlačnim za brojne turiste. Također, zbog duge tradicije turizma ovo je područje izrazito razvijeno u pogledu turističke ponude. Istra je značajna zbog brojnih turističkih kapaciteta i sadržaja na obalnom dijelu ali i u unutrašnjim ruralnim područjima.

Smještajne jedinice vrlo su raznovrsne tako da Istra ima bogatu ponudu hotela, apartmanskih naselja, kampova i privatnog smještaja.¹

Danas je sve značajniji razvoj posebnih oblika turizma od kojih su najznačajniji nautički turizam, kongresni, izletnički, lovni i ribolovni, agroturizam, kulturni, etno-gastronomski, sportsko- rekreacijski, ronilački, konjički te ekološki turizam.

Istra se turistički dijeli na plavu i zelenu Istru. Plava Istra se odnosi na priobalni dio Istre. Obiluje velikim brojem hotela i apartmana te ima bogatu ponudu sportskih, rekreacijskih, ugostiteljskih te zabavnih sadržaja. Što se zelene Istre tiče, zelena Istra se odnosi na unutrašnji dio Istre koju karakterizira kamena arhitektura malih mjesta smještenih na blagim brežuljcima. U ljetnim danima važan dio turističke ponude Plave i zelene Istre predstavljaju fešte, odnosno zabave na kojima se može поближе upoznati folklor Istre.

Značajnost Istre za turizam Republike Hrvatske ogleda se u njoj vrlo bogatoj turističkoj ponudi koja kroz godine kontinuirano bilježi rast i razvoj o čemu će biti riječ u slijedećim poglavljima.

¹ Dr. Ivan Blažević, Turizam Istre, 1984., str 7.
<https://www.apartmentistria.com/oistri.htm>, pristupljeno 29.4.2022

1. Teorijske značajke turizma

“ Sva putovanja imaju tajna odredišta od kojih putnik nije svjestan.”

Martin Buber

Ovo poglavlje bavi se određenjem osnovnih pojmova u turizmu. Definiran je turizam i njegove najvažnije funkcije. Pojašnjen je suvremeni turizam i njegove društvene i ekonomske funkcije te razlika između masovnog i alternativnog turizma. Također, definirani su neki od glavnih turističkih pojmova, a to su turistička ponuda, turistička potražnja i turistička potrošnja.

Prema definiciji UNWTO- a iz 1999. godine turizam uključuje sve aktivnosti koje su proizašle iz putovanja i boravka osoba izvan njihove uobičajene sredine do jedne godine, ne dulje od toga radi odmora, poslovnog putovanja ili nekih drugih razloga. Osnovna jedinica za proučavanje turizma jest turist, međutim o njoj će se ponešto reći odnosno napisati u 4. Poglavlju ovoga završnog rada.

Nadalje u ovom poglavlju će biti pojašnjene neke od funkcija turizma kojih ima nekoliko. Prvo će biti navedene neke osnovne funkcije suvremenoga turizma koje se dijele na društvene i ekonomske. U nastavku će upravo one biti pojašnjenje.

Društvene funkcije turizma pridonose humanističkim vrijednostima turizma, obogaćuju čovjeka novim spoznajama i doživljajima. Ekonomske funkcije turizma su aktivnosti koje su usmjerene na postizanje konkretnih gospodarskih učinaka kao što su turistička potrošnja, izvoz roba i usluga itd.²

² <https://hr.vnexpresstravel.com/najbolji-turisticki-citati-rijeci-mudrosti-na-vasem-putovanju/> , pristupljeno 29.4.2022

<https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=62763> , pristupljeno 29.4.2022

Turistička potražnja je količina roba i usluga koju su turisti spremni kupiti u određenom vremenu i u određenim uvjetima. Upravo tu turističku potražnju karakteriziraju: dislociranost od turističke ponude, heterogenost, elastičnost, dinamičnost i sezonski karakter.

Turistička ponuda je dio turističkog tržišta na kojem se turistima nude i prodaju robe i usluge, kojima oni zadovoljavaju turističke potrebe.

Zadnja, turistička potrošnja je sva potrošnja pojedinca u mjestu stalnoga boravka za potrebe turističkoga putovanja.

Turizam se u praksi i teoriji dijeli na masovni turizam i na alternativni odnosno održivi turizam. Nadalje će se pojasniti upravo te dvije vrste turizma. Što se masovnog turizma tiče, on se odnosi na velik broj turista, organizirano putovanje, paket- aranžmani agencija odnosno turoperatora i isto tako na niske cijene. Što se alternativnog, odnosno održivog turizma tiče, on se odnosi na alternativu sadržajima i ponašanju turista, motivima turista u fokusu te ponude u ravnoteži s okruženjem.

1.1. Povijesni razvoj turizma

Mišljenja autora se pri određivanju postanka turizma uvelike razilaze. Neki autori postanak turizma vežu uz antičko doba, dok drugi tu pojavu vežu s industrijskom civilizacijom. Treća skupina autora nudi kompromisno rješenje i razvoj turizma dijeli na epohu turizma privilegiranih klasa i epohu suvremenog turizma.

Zasluga za prvo organizirano turističko putovanje s unaprijed određenim programom pripada Thomasu Cooku, koji je 1841.g. organizirao izlet vlakom za 570 osoba iz Leicestera u Loughborough. Povod organizaciji izleta bio je godišnji kongres antialkoholičarskog društva.

Turizam je postao najveći društveni fenomen 20. stoljeća pa stoga nije mogao zaobići ni Istru, zemljopisno i kulturno duboko urezanu u srednju Europu. Prvobitni je razvoj bio ograničen neizvjesnim poratnim političko-teritorijalnim statusom poluotoka, potom egzodusom stanovništva i naposljetku Rezolucijom Informbiroa, zbog koje su prekinute gospodarske veze sa zemljama istočne Europe. I u takvim okolnostima postojalo je zanimanje za dolazak u Istru, najbližu mediteransku destinaciju.

Kada govorimo o važnim povijesnom razvoju turizma Istre i Kvarnera, neki od zanimljivih događaja su:

- 1775. godine - Na crtežu Poreča kojeg je izradio Giovanni Valle iz Kopra, vide se kupaći u moru ispred tadašnjeg brodogradilišta u gradskoj luci.
- 1781. godine - Uvedena tarifa za jela i pića u riječkim svratištima i gostionicama. Prema toj tarifi ručak, koji se sastojao od juhe i kuhane govedine s prilogom od povrća, stajao je šest karantana dok je jedan kompletan pansion bio jedan forint.
- 1807. godine- Osvaldo Zanantoni, općinski liječnik iz Buzeta, obavljuje analizu termomineralne vode Istarskih toplica. Tada su toplice bile vlasništvo porodice Gravisi.
- 1818. godine- Uvedena prva parobrodska linija između Trsta i Venecije. Na toj pruzi bilo je 1826. Prevezeno je ukupno 1826 putnika.
- 1820. godine- Uvedena prva petnaestodnevna parobrodska pruga duž naše obale Jadrana.
- 1837. godine- Austrijski Lloyd uspostavljuje redovnu parobrodsku prugu duž istočnog Jadrana i na prvom putovanju prevezeno je 57 putnika.
- 1838. godine- Na prijevoju Poklon na Učki osvanula je mala ekspedicija koju je predvodio strastveni botaničar Fridrik August II. Pored ostalih u kraljevoj pratnji su se nalazili pukovnik Josip Jelačić i Bartolomeo Biasoletto- Dignanese.
- 1840. godine- Organiziran prvi izlet brodom iz Trsta u Pulu
- 1843. godine- Kapetan Ivan Tomašić otvara prvu gostionicu u Opatiji

U samo dva desetljeća Istra je došla s 8 na 28 posto smještajnih jedinica u Hrvatskoj i postala najznačajnija turistička regija.³

1.2. Definiranje turizma

Turizam je kroz povijest stekao status jedne od najmasovnijih, najdinamičnijih i najsloženijih društveno-ekonomskih pojava suvremenog doba. Turizam je izrazito složena pojava i kroz povijest bilo je teško usuglasiti definicije što je točno turizam i što sve on obuhvaća. On je izrazito kompleksan jer zadire u gotovo sve sfere društveno i gospodarskog razvoja.

1.2.1 Definiranje pojma turist i turizam

Riječ “turizam” dolazi od engleske riječi “tour” koja znači kruženje. Turizam se općenito definira kao sveukupnost odnosa i pojava koji proizlaze iz putovanja i boravka posjetitelja nekog mjesta ukoliko je to putovanje poduzeto radi odmora te se njime ne zasniva stalno prebivalište niti obavlja neka lukrativna djelatnost. Glavni uvjeti za ostvarenje turizma su slobodno vrijeme koje su putnici spremni uložiti u putovanje i slobodna sredstva koja su spremna potrošiti da bi putovali.

Prema definiciji UNWTO- a iz 1999. godine turizam uključuje sve aktivnosti koje su proizašle iz putovanja i boravka osoba izvan njihove uobičajene sredine do jedne godine, ne dulje od toga radi odmora, poslovnog putovanja ili nekih drugih razloga. Osnovna jedinica za proučavanje turizma jest turist.

Vodeća antropologinja turizmu Valene Smith (2001.) definira turista kao “*osobu privremeno nezauzetu poslom koja putuje da doživi promjenu*”.

³ Ivan Blažević, Povijest turizma Istre i Kvarnera, 1910.

Prema DZS-u Turist je svaka osoba koja u mjestu izvan svog prebivališta provede najmanje jednu noć u ugostiteljskom ili drugom objektu za smještaj gostiju, radi odmora ili rekreacije, zdravlja, studija, sporta, religije, obitelji, poslova, javnih misija i skupova.

Postoji nekoliko kriterija (prema UNWTO) da bi se osobu smatralo turistom. Ti kriteriji su:

- 1) **Prostorna komponenta** – Da bi osoba mogla postati turistom, mora krenuti na put. Taj put mora se dogoditi izvan uobičajene sredine određene osobe tj. izvan mjesta gdje od radii li se obrazuje.
- 2) **Obilježja putovanja** – Osoba napušta uobičajenu sredinu na vlastitu inicijativu, dobrovoljno, u okviru svog slobodnog vremena, te ne smije obavljati nikakvu lukrativnu djelatnost (privređivati). Putovanje je uvijek dvosmjerno, što znači da se turist uvijek vraća u mjesto svog stalnog boravka (domicil).
- 3) **Vremenska komponenta** – Osoba mora privremeno izbiti iz uobičajene sredine dulje od 24h, a maksimalno do godinu dana. Onaj tko boravi manje od 24h se naziva izletnik ili jednodnevni posjetitelj.
- 4) **Svrha putovanja** – Turisti su osobe motivirane odmorom, rekreacijom, sportom, zdravstvenim razlogom, posjetom prijateljima i rodbini ili su na poslovnom putu, studiju, hodočašću. Turistima se ne smatraju: aktivni pripadnici oružanih snaga, putnici na dnevnim rutinskim putovanjima, putnici koji svakodnevno putuju na posao, u školu, na studij, putnici u tranzitu, migranti i radnici na privremenom radu, nomadi, izbjeglice i prognanici te osobe iz diplomatskog kora i konzularni predstavnici.⁴

⁴Cicvarić A, Ekonomika turizma, 1990.

1.2.2. Definiranje pojma turističke destinacije

Turističko odredište ili turistička destinacija je prostor privremenog boravka turista. Taj izraz, destinacija dolazi od latinske riječi *Destinatio*, što znači odredište, odnosno mjesto na koje neka osoba odnosno turist putuje. To mjesto na kojem se susreću turistička ponuda i turistička potražnja i uvijek se prostorno nalazi na receptivnom turističkom tržištu. Turistička destinacija je geografski prostor koji se razlikuje od mjesta stalnog boravka turista, a u kojoj se provodi turistička aktivnost i konzumiraju turistički proizvodi, tj. moguće ju je definirati kao lokaciju turističke potrošnje.

Turistička destinacija može postojati na različitim razinama, od nacionalne, regionalne do subregionalne. Ona predstavlja fleksibilan, dinamičan prostor, čije granice određuje samo tržište, neovisno o administrativnim granicama. Najpopularniji tipovi destinacije su: zemlje, gradovi, provincije – regije, odmorišta, ruralna područja. Turistička destinacija u širem smislu može se definirati kao svako odredište turističkog putovanja, od samostalnog turističkog objekta, aerodroma ili luke do turističkog mjesta, regije i turističke zemlje. Možemo ju također definirati kao optimalnu kombinaciju fiksnih i varijabilnih čimbenika i isto tako kao mogućnost turističkog djelovanja u skladu s nekim preferencijama tržišta.

Turističko odredište, odnosno turistička destinacija se može odrediti ili definirati kao određena uža ili šira prostorna cjelina u kojoj se ostvaruje turistički promet, a ta cjelina može biti svako mjesto koje raspolaže turističkim kapacitetima, kao i svaka regija u kojoj je smješteno više turističkih centara. Turistička destinacija također može biti mjesto za odmor ili poslovni centar kojeg turisti posjećuju i gdje borave. To može biti jedna oblast ili čak zemlja u okviru koje oni putuju. Međutim, najispravnije je pod destinacijom podrazumijevati jedno ili više mjesta u koja turisti dolaze i borave, a koja predstavljaju osnovni cilj njihovih kretanja.

Kao konkurentska jedinica, turistička destinacija označava neki kontekst kojeg turist odabire za cilj svojeg putovanja i boravka. Što se turističkog sustava tiče, turistička

destinacija je jedan od elemenata koji prije svega potiče djelovanje tog cjelokupnog turističkog sustava.

Prema UNWTO-u klasifikacija turističkih destinacija je:

- a) **Udaljena destinacija**- Najudaljenija od domicila turista
- b) **Glavna destinacija**- Mjesto gdje turisti provedu najviše vremena na putovanju
- c) **Motivirajuća destinacija**- mjesto ili područje koje turist bira kao primarno odredište svog putovanja

Najvažnija obilježja turističke destinacije su to da ona čini prostornu cjelinu, da raspolaže odgovarajućim elementima ponude, da je orjentirana prema turističkom tržištu, da je neovisna o administrativnim granicama i da se njome mora upravljati.

Upravljanjem turističkom destinacijom bavi se destinacijski menadžment. On nastoji postići konkurentnost destinacije upravljajući različitim elementima atraktivnosti kao što su: kulturna i društvena obilježja, dostupnost, odnos prema turistima, infrastruktura, mogućnosti za kupnju, sadržaji za spot, rekreaciju, edukaciju i sl.⁵

Nadalje, u ovom poglavlju će se govoriti o specifičnostima menadžmenta turističke destinacije Istre. Polazeći od definicije da je menadžment proces oblikovanja i održavanja okruženja u kojem pojedinci, radeći zajedno u skupinama, efikasno ostvaruju odabrane ciljeve, možemo zaključiti da je za kvalitetno upravljanje turističkom destinacijom ili regijom odgovorno više čimbenika, od same vrste resursa i organizacije poslovanja do osoba koje upravljaju procesom te njihove sposobnosti i kvalifikacije.

Raspoloživost i kvaliteta ljudskih kadrova, kao i sposobnost turističkog sektora da ih privuče, ali i zadrži ključni su činitelji turističkog razvoja. Također je isto tako vrlo važno prepoznati i znati pravilno upravljati destinacijom koristeći se tehnologijama koje emitiraju minimalna zagađenja te primjenjivanjem principa održivog razvoja u prostoru.

⁵ Cicvarić A., Ekonomika turizma, 1990.

U današnje doba, destinacija koja nije eko osviještena gubi svoju vrijednost jer je današnji turist sve više „eko“ osjetljiv i bira destinacije s „eko“ predznakom.

Kompatibilno s razvijem turističke destinacije Istre važno je prikazati postavke kvalitetnijeg menadžmenta upravljanja navedenim resursima, a u cilju razvoja kvalitetne i europski orijentirane destinacije Istre, s naglaskom na uravnoteženi i održivi razvoj.

Turističkoj destinaciji Istarske županije je nužno inovativno, djelotvornije turističko razvojno promišljanje, kao i novi upravljački model. U središte pozornosti neupitan je prioritet: očuvanje svih vrijednosti turističke resursne osnove, koje je svakako najvažnije razvojno uporište te osnovni temelj za kvalitetnu strategiju turističke budućnosti.⁶

⁶Linda Juraković, Romina Sinovich (2017.) O upravljanju turističkom destinacijom Istre nekad i danas

2. Osnovne informacije o Istarskoj županiji

Istra je poznata po svojoj širokoj ponudi za turiste i kao najposjećenija županija u Republici Hrvatskoj. Istra je poznata po Istarskim volovima, u nekim gradovima Istre organiziraju se festivali gdje turisti mogu vidjeti volove i isto tako mogu vidjeti trke volova. Simbol Istarske županije je koza, a upravo ona predstavlja grb Istre.

Što se djelatnosti tiče, Istra se bavi pretežno maslinarstvom, ribolovstvom, poljoprivredom i isto tako i stočarstvom. Najmanji grad Istre je Hum. Istra je poznata po biciklizmu te mnogi turisti iznajmljuju bicikle kada posjećuju Istarsku županiju. Istra je također poznata po tartufima, poznatim Istarskim gljivama koje se mogu pronaći u poznatom gradu Istarske županije, Motovunu.

Što se tradicionalne hrane, pića i jela tiče, Istra je poznata po fužima, pljukancima, njokima, smokvama, rakiji, domaćoj rakiji, pasuticama sa bakalarom, domaćem maslinovom ulju i prethodno spomenutim tartufima. Fuži, njoki pljukanci i pasutice sa bakalarom su tradicionalna domaća tjestenina koja se mjesi rukama.

Upravo je Istarska županija poznata i po vinogradarstvu, bočanju, po tenisu i plivanju. Turistima se kao poseban i specifičan događaj nudi Trka na Prstenac u Barbanu u gdje se mogu gledati utrku konja, a još jednu utrku, ali s bikovima mogu doživjeti u Kanfanaru.

U brojnim Istarskim gradovima organiziraju se festivali, odnosno fešte/ zabave kao što su Bartulja u Žminju. Tamo se spremaju prethodno spomenuti Fuži s mesom, tjestenina koja se mjesi rukom, te je postavljeno mnogo štandova s tradicionalnom domaćom hranom koju turisti mogu isprobati i tako iskusiti unikatnu Istarsku gastronomiju. Istarska županija posebice u ljetnim mjesecima organizira brojne koncerte kao što Rovinjska noć Bartuljama ali Kestenjada u Oprtiju na jesen gdje se može pronaći široka ponuda kestena. Uz ove festivale događa se još mnogo lokalnih manjih feštica i zabava u Istarskoj županiji.

2.1. Geografski položaj

Primorski dio naše domovine Hrvatske se pruža najvećim dijelom istočne obale Jadranskog mora. Na sjeveru toga lijepoga, toplog i modrog mora nalazi se najveći poluotok na njegovoj obali. Taj poluotok se zove Istra. Istarska županija sastoji se od 10 gradova i 31 općine.

Slika 1: Istarski poluotok

IZVOR: Wikipedija 2022.

Upravo taj, Istarski poluotok obuhvaća površinu 3500 četvornih kilometara. Spomenuta riječ, poluotok upućuje na to da Istra ima dugu morsku obalu.

Istra je jedna predivna pokrajina. Njezini se stanovnici jako ponose prekrasnim krajolicima u kojima žive, i to s pravom pošto su krajolici stvarno predivni.

U toj županiji ima niskih i strmih obala, lijepih zaljeva, stotinu otoka i otočića. Na istoku i sjeveroistoku tog poluotoka visoko se uzdižu Ćićarija i Učka. Sve to okružuje modro more, koje je najveće prirodno bogatstvo naše županije.

Središnji dio Istre, odnosno Istarske županije je valovitog izgleda. Upravo tu se izmjenjuju brežuljci s dolinama. Upravo u toj županiji nekoliko se dolina ističe svojom veličinom. Na sjeveru su doline rijeke Dragonje i Mirne. U središnjem dijelu poluotoka pruža se Limska draga. Njom je nekad protjecala Rijeka.

Na istoku poluotoka je uska dolina rijeke Raše i prostrano Čepićko polje. Upravo u toj županiji ima malo krajeva koji su viši od 500 metara. To su brdoviti predjeli na jugu Labinštine, Ćićarija na sjeveroistoku i Učka na istoku Istarske županije. Učka je najviša istarska planina.

Učka je najviša Istarska planina. Zapadne padine te lijepe i dobro pošumljene planine nalaze se u Istarskoj Županiji, a istočni dijelovi i njezin najviši vrh Vojak pripada primorsko- goranskoj županiji.⁷

2.2. Demografska obilježja

U ovom će se poglavlju govoriti od Demografskim obilježjima Istarske županije. Općenito, demografija je znanost o stanovništvu. Ona istražuje i proučava zakonitosti i pravilnosti u kretanju stanovništva te ustanovljuje kakve su vrste te zakonitosti i isto tako i njihovo kvantitativno i kvalitativno djelovanje.

Državni zavod za statistiku je u period od 13. rujna do 17. Listopada 2021. godine proveo prvi digitalni popis stanovništva, kućanstva i stanova u Republici Hrvatskoj. Prvi digitalni popis stanovništva proveo se u dvije faze i na dva načina, a građani su mogli sami izabrati način popisivanja. Prva faza samopopisivanja kroz sustav e- Građani trajala je od 13. do 26. Rujna, a druga faza popisivanja kada popisivači izlaze na teren trajala je od 27. rujna do 17. Listopada 2021.godine.

⁷ Ivan Bertić, Stipan Trogrlić, Istarska Županija, 1996., 8 -9. Str.

Tablica 1: Istarska županija- popisane osobe, kućanstva I stambene jedinice 2021.godine

Ukupno popisane osobe	Ukupan broj stanovnika	Kućanstva		Stambene jedinice	
		ukupno	privatna kućanstva	ukupno	stanovi za stalno stanovanje
198.155	195.794	75.805	75.638	148.389	109.702

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2021.

Iz tog popisa stanovništva su proizvašao je da je Istarska županija u 2021.godini imala 195.794 stanovnika.

Tablica 2: Istarska županija- Stanovništvo prema starosti i spolu

Starost	UKUPNO	muškarci	Žene
Ukupno	195.794	94.782	101.012
0 - 4	8.186	4.190	3.996
5 - 9	8.565	4.427	4.138
10 - 14	9.297	4.842	4.455
15 - 19	8.246	4.335	3.911
20 - 24	8.643	4.360	4.283
25 - 29	9.586	4.855	4.731
30 - 34	11.877	6.017	5.860
35 - 39	13.513	6.767	6.746
40 - 44	14.441	7.323	7.118
45 - 49	13.083	6.644	6.439
50 - 54	12.810	6.209	6.601
55 - 59	14.751	7.102	7.649
60 - 64	15.660	7.469	8.191
65 - 69	15.348	7.209	8.139
70 - 74	12.263	5.643	6.620
75 - 79	7.267	3.100	4.167
80 - 84	6.839	2.623	4.216
85 i više	5.419	1.667	3.752

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2021.

Iz navedene tablice vidi se trend starenja stanovništva, točnije najveći broj stanovnika u dobi 60-64 godine te stanovnika u dobi 65-69 godina.

Tablica 3: Istarska županija- Stanovništvo prema gradovima u 2021.

GRAD	broj stanovnika
Buje (Buie)	4.451
Buzet (Pinguente)	5.997
Labin (Albona)	10.488
Novigrad (Cittanova d'Istria)	3.883
Pazin (Pisino)	8.306
Poreč (Parenzo)	16.666
Pula (Pola)	52.411
Rovinj (Rovigno)	13.039
Umag (Umago)	12.767
Vodnjan (Dignano)	5.850

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2021.

Iz navedene tablice vide se najmnogoljudniji gradovi Istre, a to su redom: Pula, Poreč I Rovinj.

2.3. Gospodarstvo županije

Gospodarstvo Istarske županije vrlo je raznoliko i razvijeno. Istra ima razvijenu prerađivačku industriju, građevinarstvo, trgovinu, ribarstvo poljoprivredu i transport. Ona je tradicionalno najposjećenija turistička regija u Republici Hrvatskoj, pa je tako u 2016. godini ostvareno 3.875.485 dolazaka i ukupno 25.284.552 noćenja.

Ostvaren je velik broj noćenja i u 2017. , 2018. i 2019. Godini, međutim u 2020. I 2021. se broj noćenja malo smanjio zbog pojave virusa COVID- 19. O tome više riječi u narednim poglavljima.

U području industrije razvijena je brodogradnja, proizvodnja građevinskog materijala (vapno, cement, cigla, kamen), duhanskih proizvoda, namještaja, električnih strojeva i uređaja, dijelova za automobilsku industriju, stakla, obrada metala, plastike, drva, tekstila i proizvodnja hrane.

Proteklih godina je velika pažnja posvećena revitalizaciji poljoprivrede, pa je u vinogradarstvu, maslinarstvu i sustavu ekološke proizvodnje hrane postignut veliki napredak.

Stopa nezaposlenosti u Istri, u posljednjih desetak godina, iznosila je prosječno 7%, dok je u 2019. stopa nezaposlenosti iznosila 5.2%.⁸

U robnoj razmjeni Istarske županije najveći udio ima prerađivačka industrija od čega je najviše zastupljena brodogradnja.

Istarska županija provodi sustavnu izgradnju poduzetničke infrastrukture putem programa sufinanciranja, poticajnog kreditiranja, osnivanja potpornih institucija, izgradnje i opremanja poslovnih zona, promocije i edukacije. Ista je dobitnik brojnih međunarodnih priznanja za svoje doprinose u poticanju razvoja poduzetništva.

Istra je regija koja se konstantno razvija. Strateški zemljopisni položaj i dobra prometna povezanost između Europe i Mediterana, očuvanost prirodnih bogatstava, stabilnost regionalne politike i suradnja sa mnogim regijama u inozemstvu, čine Istru primamljivom destinacijom za strana ulaganja.⁹

⁸ <https://www.istra-istria.hr/hr/ustrojstvo/zupanijski-ustroj/upravna-tijela/upravni-odjel-za-gospodarstvo/statistika/>, pristupljeno 6.5.2022.

⁹ <https://www.istra-istria.hr/hr/opci-podaci/gospodarstvo/>, pristupljeno 6.5.2022.

3. Analiza turističke ponude Istarske županije

Istarska turistička ponuda bogata je i krasi je duga tradicija. Ona privlači brojne turiste iz cijeloga svijeta. U ovom poglavlju dan je pregled turističke ponude Istarske županije. Konkretno, analiziran je turistički promet, receptivni elementi, pokazan odnos Istarskog turističkog prometa u odnosu na promet cijele Republike Hrvatske, prikazane su specifičnosti turističke ponude Istarske županije te konačno, SWOT analiza turizma Istarske županije.

3.1. Analiza turističkog prometa

Turistički se proizvod Istre razvijao slično kao turistički proizvod Hrvatske u cjelini. U tablicama koje će biti prikazane u nastavku rada prikazano je kretanje dolazaka turista i broja ostvarenih noćenja na području Istre u razdoblju od 1988. do 2001. godine.

Tablica 4: Dolasci domaćih i inozemnih turista na područje Istarske županije od 1988. do 2001.

Godina	Ukupno	Istarska županija Domaći	Istarska županija Inozemni	Republika Hrvatska	Udio Istarske županije u RH (%)		
1988.	2.447	890	1.577	10.354	24		
1989.	2.263	851	1.412	9.670	23		
1990.	2.094	754	1.340	8.497	25		
1991.	614	422	192	2.146	29		
1992.	896	174	722	2.010	45		
1993.	1.068	184	884	2.363	45		
1994.	1.420	209	1.211	3.402	42		
1995.	893	208	685	3.438	26		
1996.	1.391	174	1.217	3.899	36		
1997.	1.759	178	1.581	5.206	34		
1998.	1.800	179	1.621	5.450	33		
1999.	1.577	158	1.419	4.751	33		

2000.	2.163	147	2.002	7.137		30		
2001.	2.378	155	2.223	7.860		30		

Izvor: Statistički ljetopis Istre, Primorja i Gorskog Kotara i Statistički ljetopis Republike Hrvatske za navedene godine.

Tablica 5: Noćenja domaćih i inozemnih gostiju turista na području Istarske županije od 1988. Do 2001. Godine

Godina	Ukupno	Istarska županija Domaći	Inozemni	Republika Hrvatska	Udio Istarske županije u RH (%)		
1988.	21.827	6.502	15.325	67.298	32		
1989.	19.816	6.123	13.693	61.849	32		
1990.	17.469	5.285	12.184	52.523	33		
1991.	4.026	2.588	1.438	10.158	40		
1992.	6.197	984	5.213	10.725	58		
1993.	7.583	895	6.689	12.908	59		
1994.	10.213	960	9.253	19.977	51		
1995.	6.217	1.020	5.197	12.885	48		
1996.	9.510	781	8.729	21.456	44		
1997.	12.301	833	11.468	30.314	41		
1998.	12.488	849	11.639	31.288	40		
1999.	10.628	736	9.892	26.564	40		
2000.	14.440	643	13.797	39.183	36		
2001.	16.136	684	15.452	43.405	37		

Izvor: Statistički ljetopis Istre, Primorja i Gorskog kotara 1992.; SLJH- 94; SLJH- 95; SLJH- 96; SLJH- 97; SLJH- 98; SLJH-99; SLJH- 2000; SLJH-2002.

Prema ovim podacima iz prethodnih tablica, tablica 4 i 5 uočava se da je godina 1988. Prekretnica u razvoju nakon čega je evidentan pad broja turista i ostvarenih noćenja. Dakle, negativne tendencije u razvoju turizma Istre se već tih godina javljaju.

1991. Se ta situacija znatno pogoršava zbog velikog i teškog ratnog stanja koje se događa u Republici Hrvatskoj.

Istra nije bila direktno izložena ratu i razaranju, politika i sigurnosna situacija koja je bila te godine u Republici Hrvatskoj uvjetovala je znatan pad turističkog prometa. 1993. i 1994. Godine je znatno porastao turistički promet, međutim uslijed vojnih akcija za oslobađanje hrvatskog teritorija „ Bljesak“ i „ Oluja“ 1995. Godine ponovno se smanjuje turistički promet u Istri.

Godine 1996. i 1997. može se smatrati godinom definitivnog povratka turizma u cijelu Hrvatsku, pa i Istru, iako se još uvijek ne mogu očekivati rezultati ostvareni u godinama prije domovinskog rata.

Istarska županija je najrazvijenija turistička regija u Hrvatskoj. Indeks porasta noćenja od 1997. Godine do 2001. Godine iznosio je 31 postotni poen. U tom je razdoblju došlo i do preokreta turističke ponude, tj. sve se više orijentira na selektivne oblike turizma, a izbjegava se masovni turizam.

Prema tablicama 4 i 5 može se vidjeti da je u razdoblju od 1988. Do 2001. godine u Istri ostvareno u prosjeku 38,92% noćenja od ukupno ostvarenih noćenja u Hrvatskoj. Nadalje, u 1997. i 1999. Godini Istarska županija sa 40% udjela u ukupno ostvarenim noćenjima Hrvatske zauzima vodeće mjesto, s obzirom na druge županije.

U nastavku rada, u tablici 6 biti će prikazano učešće turističkog prometa Istarske županije i njegov udio u ukupnom turističkom prometu Republike Hrvatske u 2001. godini.

Tablica 6: Učešće turističkog prometa Istarske županije i udio u turističkom prometu Republike Hrvatske u 2001. godini.

	Dolasci			Noćenja		
	Ukupno	Domaći	Inozemni	Ukupno	Domaći	Inozemni
Istarska županija	2.378	154	2.223	14.440	1.613	15.452
Udio Istarske županije u Hrvatskoj u %	30,25	11,7	33,97	33,26	32,13	40,25
Ukupno Hrvatska	7.860	1.316	6.544	43.405	50	38.384

Izvor: SLJH- 2000., Državni zavod za statistiku RH, Zagreb, 2002. Str. 373. ; SLJH-2002., Državni zavod za statistiku RH, Zagreb, 2002. Str. 379. i 555.

U nastavku rada, u tablici 7 će biti prikazana usporedba ostvarenih noćenja preuzeta iz nekih novijih podataka, točnije od 2021. i 2022. godine

Tablica 7: Broj ostvarenih noćenja u Istarskoj županiji, usporedba 2021. i 2022. godine

Turistička zajednica Tourist Board		01/22	Dolasci	Noćenja	%	01/21	Dolasci	Noćenja	%
			Arrivals	Nights			Arrivals	Nights	
1	Bale		24	365	0,29		14	195	0,25
2	Barban		47	324	0,26		25	98	0,13
3	Brtonigla		15	241	0,19		95	288	0,38
4	Buje		483	1.912	1,54		86	493	0,64
5	Buzet		351	1.761	1,42		162	1.293	1,69
6	Fažana		132	773	0,62		62	937	1,22
7	Funtana		745	7.688	6,19		410	6.498	8,48
8	Grožnjan		20	130	0,10		13	162	0,21
9	Kanfanar		43	516	0,42		45	532	0,69
10	Kaštelir-Labinci		34	454	0,37		13	343	0,45
11	Kršan		86	628	0,51		50	1.721	2,25
12	Labin		2.286	7.598	6,12		206	866	1,13
13	Ližnjan		119	1.002	0,81		55	770	1,00
14	Marčana		65	1.062	0,85		46	920	1,20
15	Medulin		2.888	12.874	10,36		876	4.987	6,51
16	Motovun		258	609	0,49		320	699	0,91
17	Novigrad		888	3.254	2,62		103	1.338	1,75
18	Opatlj		312	1.180	0,95		71	339	0,44
19	Pazin / Središnja Istra		372	1.842	1,48		219	1.176	1,53
20	Poreč		4.518	15.802	12,72		2.942	12.382	16,16
21	Pula		2.108	8.992	7,24		1.341	6.521	8,51
22	Raša		58	624	0,50		29	399	0,52
23	Rovinj		10.072	31.683	25,50		6.320	22.082	28,82
24	Sveta Nedelja		51	665	0,54		44	679	0,89
26	Svetvinčenat		44	600	0,48		44	615	0,80

26	Tar-Vabriga		37	534	0,43		40	342	0,45
27	Umag		1.737	9.319	7,50		719	6.478	8,45
28	Višnjan		26	426	0,34		34	391	0,51
29	Vižinada		57	444	0,36		29	333	0,43
30	Vodnjan		110	1.411	1,14		40	811	1,06
31	Vrsar		2.112	8.774	7,06		213	1.698	2,22
32	Žminj		41	659	0,53		18	231	0,30
	Nautika <i>Nautics</i>		15	102	0,08		4	14	0,02
	Ukupno		30.1	####	100,0		14.68	76.63	
	Total		54	###	0		8	1	100,00

IZVOR: eVisitor

3.2 Međuovisnost subjekata turističke ponude Istre

Već je istaknuto da su turističke vrijednosti Istre određene povoljnim prirodnim i dobrim geografsko- prometnim položajem u odnosu na glavne pravce turističkih kretanja iz sjeverno- zapadnih područja Europe prema Jadranu. Zahvaljujući ovim okolnostima razvoj turizma u Istri zadnjih četiri desetljeća bio je tako intenzivan da je po mnogim karakteristikama istarski poluotok jedna od najrazvijenijih turističkih regija u zemlji.

Posebno se razvijalo turističko ugostiteljstvo, dok ta kretanja nisu pratile ostale djelatnosti čiji se proizvodi i usluge ugrađuju u turističku ponudu i turistički proizvod Istre, a što se odrazilo na kvalitetu ponude i turističke potrošnje.

Trgovina i agro- industrijski sastav Istre najznačajnije su zastupljene u ponudi za turističku potrošnju. Međuovisnost turističkog ugostiteljstva i trgovine najuočljivija je prilikom oblikovanja ponude za podmirenje turističkih potreba, odnosno turističke potrošnje.

Ekonomski značaj turizma manifestira se turističkom potrošnjom koja se pretežno realizira u mjestima privremenog boravka turista. Turisti, mijenjajući mjesto svog stanog

boravka, prenose i dio svog osobnog dohotka iz mjesta gdje je ostvaren u mjesto gdje privremeno borave i gdje ga troše.

Ova potrošnja ima za posljedicu ekonomske efekte koji se javljaju u gospodarstvu zemlje gdje turisti privremeno borave i zemlje njihovog stalnog boravka.

Turistička potrošnja značajan je generator ukupnih gospodarskih kretanja. Njezini izvorni efekti javljaju se kao posebno značajni za konkurentnu zemlju. Ekonomski efekti svakog turističkog razvoja, velikim dijelom ovise o stupnju razvijenosti hotelsko-ugostiteljske i trgovinske djelatnosti.

Razvoj hotelsko-ugostiteljskog sektora i turizma uopće se ne može osigurati bez odgovarajućeg razvoja trovinske djelatnosti. Isto tako pretpostavka je da i trgovinska djelatnost nađe ekonomski interes i opravdanje za intenzivnije uključivanje u podmirenju turističke potrošnje.

Značenje trgovine u podmirenju turističke potrošnje višestruko je i ima nezamjenjivu ulogu u oblikovanju turističke ponude. Trgovina ima zadatak kontinuiranog i pravovremeng opskrbljivanja reprodukcijske potrošnje ugostiteljstva s optimalnim asortimanom roba kao i neposrednih potreba turista putem maloprodaje.

Turistička potrošnja predstavlja potrošnju proizvoda i usluga radi zadovoljenja osobnih potreba turista, pa se zbog toga ova potrošnja svrstava u osobnu potrošnju i podliježe svim zakonitostima potrošnje.¹⁰ Prema tome, potrebe turista svrstavaju se u dvije osnovne skupine: primarne, urođene biološke i stečene, odnosno dopunske potrebe.

U turističkoj se potrošnji, preko trgovine na malo moraju u njezinom asortimanu kompletirati dvije grupe proizvoda za podmirenje naznačenih potreba: prvi proizvodi su proizvodi koji su predmet svakodnevne potrošnje i služe za zadovoljenje prve grupe potreba, a drugi proizvodi su proizvodi koji zadovoljavaju drugu skupinu potreba. Prva skupina potreba su hrana i piće, a druga skupina potreba su odjeća, rublje, nakit, ukrasni predmeti, suveniri i sl.

¹⁰ <https://www.bib.irb.hr/1166292>, pristupljeno 12.5.2022

Karakteristika potrošnje inozemnih turista očituje se i u takozvanom nevidljivom izvozu jer se značajan dio ukupnog izvoza kroz turizam ostvaruje prodajom razne robe i organiziranjem drugih sadržaja, u zemljama koje su Hrvatskoj glavni konkurenti na međunarodnom turističkom tržištu. Činjenice pokazuju da je svaka od tih zemalja na određen način limitirana u mogućnostima pružanja osnovnih prijevoznih usluga.

Zapravo, maksimalni kapacitet je uvijek dati raspoloživim brojem postelja i sjedišta, a realni je uvjetovan njihovom iskorištenosti.

Uloga trgovine u opskrbi turističke potrošnje je višestruka i ona ima značajan utjecaj na obujam turističke potrošnje. U primorskim turističkim regijama, turistička sezona koncentrirana je na uzak period godine, sama špica sezone samo je dva mjeseca, a predsezona i postsezona daljnja tri mjeseca, dok ostali period godine u turističkom prometu neznatno sudjeluje.¹¹

Sagledavajući ovakva kretanja turističke potrošnje, trgovina se mora prestrukturirati i učiniti znatne dodatne napore da bi zadovoljila potrebe turista posredno putem turističkog ugostiteljstva i neposrednom ponudom u trgovini na malo.

Turističko ugostiteljstvo treba biti opskrbljeno s potpunim asortimanom roba, kao i njihovom kvalitetom, jer je to osnovni preduvjet za pružanje kvalitetnih ugostiteljskih usluga. Isto tako, trgovinski objekti na malo u turističkim regijama moraju biti opskrbljeni osmišljenim optimalnim asortimanom roba za prodaju turistima.

Svaki propost trgovine negativno se odražava na kvalitetu pružanja usluga turistima i na obim turističke potrošnje, jer nezadovoljstvo gostiju odražava se na obim turističkog prometa u narednoj turističkoj sezoni, a time i na obim prometa u trgovini.

Kadrovi u trgovini i turističkim regijama moraju biti upoznati da turistička potrošnja inozemnih turista ima svojih specifičnosti u odnosu na domicilnog potošača.

¹¹ <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=62763>, pristupljeno 12.5.2022.

3.3 Receptivni elementi

Prihvatni ili receptivni elementi predstavljaju mjerilo turističke razvijenosti. U te elemente spadaju hotelijerstvo, restauraterstvo i svi drugi objekti i službe koji posredno služe turistima.¹²

Istra je vodeća turistička destinacija u Hrvatskoj te je iz tog razloga najveći broj hotelskih lanaca prisutan upravo u Istarskoj županiji. Tijekom 21. stoljeća zahvaljujući globalnoj popularizaciji Hrvatske kao destinacije, nekoliko analiziranih hotelijerskih lanaca preraslo je u snažne korporacije na području Istre te su postali važni nositelji istarskog i hrvatskog turizma.

Kako bi razvijale što više konkurentnost svoga hotelskog proizvoda, istarske hotelske kuće kao glavni nositelji turističke ponude formiraju ponudu smještaja putem smještajnih kapaciteta, hotela, turističkih naselja i turističkih apartmana.

2010. godine Istarski turizam zauzima visoku poziciju sa preko 25% dolazaka i 32% noćenja¹³. U nastavku rada je priložen prikaz iz te godine, temeljen na podacima o hotelskoj ponudi najvećih istarskih hotelskih kuća prema kapacitetu (kreveti- osoba)

Tablica 8: Prikaz temeljen na podacima o hotelskoj ponudi najvećih istarskih hotelskih kuća prema kapacitetu

Istraturist, Umag	16.655
Laguna, Novigrad	5.290
Valamar- Riviera, Poreč	26.962
Maistra- Rovinj, Vrsar	28.494
Arenaturist, Pula	18.662
Plava Laguna, Poreč	21.278

Izvor: Ministarstvo turizma Republike Hrvatske

¹² Mr.sc.Daniela Gračan, Strategija i planiranje u razvoju turizma i turističke ponude Istre

¹³ <https://www.istra.hr/hr/business-information/istra-u-medijima/statistika>, pristupljeno 14.5.2022

Ovi podaci, iz tablice 8 ukazuju na to da je zapadna obala Istre jače turistički valorizirana i turistički izgrađena. Na istočnoj obali nalazi se turističko mjesto Rabac s manjim udjelom smještajnih sadržaja koji su ipak vrlo značajni jer utječu na ukupnu ponudu Istre kao turističke destinacije.

Što se karakteristika i kategorizacije hotelske ponude Istre tiče, turistički kapaciteti u Istri su podijeljeni u tri osnovne strukture: hoteli, apartmani i kampovi. S obzirom da kampovi predstavljaju strukturu koja za hotelska poduzeća predstavlja ključni izvor prihoda koji utječe na profitabilnost, a ocjenjeni su niskim kategorijama, kamperska ponuda će biti sagledana zasebno kod zasebnog razmatranja pojedinih Istarskih kuća.

U tablici u nastavku rada, tablici 9 biti će prikazana kategorizacija hotela u Istarskoj županiji u 2010. Godini.

Tablica 9: Kategorizacija hotela u Istarskoj županiji 2010. godine

Kategorije hotela	Broj hotela	Sobe	%	kreveti	%
2*	10	1738	12,5	3333	12,4
3*	53	7269	52,2	14199	52,8
4*	22	4372	31,4	8418	31,3
5*	3	537	3,9	922	3,4
Ukupno hoteli	88	13916	100	26872	100

Izvor: Ministarstvo turizma Republike Hrvatske

Podaci iz priložene tablice, tablice 9 ukazuju na to da je u Istri 2010. godine poslovalo 3 hotela s pet zvjezdica, 19 hotela s 4 zvjezdice, 34 hotela s 3 zvjezdice, te 7 hotela s dvije zvjezdice.

Tablica 10: Kategorizacija aparthotela u Istarskoj županiji 2010. Godine

Objekt i kategorija	Hotelsko poduzeće	Ukupno	Kreveta
3*		188	411
Ostali objekti		12	20

IZVOR: Ministarstvo turizma Republike Hrvatske

U smještajnoj ponudi Istarske županije posluje samo jedan aparthotel (prema podacima Ministarstva turizma) i to pod upravom hotelske kuće Valamara- Rabac d.d. U sezoni 2011.bilo je predviđeno otvaranje aparthotela DelMar u Južnoj Istri, u mjestu Banjole i isto se to i ostvarilo. Aparthotel DelMar je otvoren. Upravo ta struktura smještaja će zabilježiti porast u narednim godinama.

Prema podacima iz priložene tablice, tablice 10, vidljivo je da u strukturi kategorije prevladava kategorija dvije zvjezdice sa 47,5% smještajnih jedinica i približno toliko kreveta, slijedi kategorija 3 zvjezdice sa 32,1%, te kategorija četiri zvjezdice sa udjelom od svega 20,40 smještajnih jedinica i 18,8% kreveta.

Tablica 11: Kategorizacija turističkih naselja u Istarskoj županiji 2010.

Kategorije turističkih naselja	Broj turističkih naselja	Jedinice	%	Kreveti	%
2*	7	2199	47,5	5734	47,3
3*	4	1488	32,1	4119	34
4*	4	947	20,4	2276	18,8
Ukupno turistička naselja	15	4634	100	12129	100

IZVOR: Ministarstvo turizma Republike Hrvatske

Iz priložene tablice uočava se da je situacija vezano za strukturu turističkih apartmana slična kategoriji turističkih naselja. Kategorija koja dominira je kategorija dvije zvjezdice s oko 42% udjela smještajnih jedinica i kreveta dok je kategorija četiri zvjezdice zastupljena u 21,6% smještajnih jedinica i kreveta.

Tablica 12: Kategorizacija turističkih apartmana u Istarskoj županiji 2010. godine

Kategorije turističkih apartmana	Broj turističkih apartmana	Jedinice	%	Kreveti	%
2*	4	852	41,9	2510	42,4
3*	10	743	36,5	2143	36,2
4*	4	440	21,6	1267	21,4
Ukupno turistički apartmani	18	2035	100	5920	100

IZVOR: Ministarstvo turizma Republike Hrvatske

Tablica 13: Ocjena hotelske ponude Istre 2010. Godine

11577 kreveta x	2*	23154 bodova
20872 kreveta x	3*	62616 bodova
11961 kreveta x	4*	47844 bodova
922 kreveta x	5*	4610 bodova
UKUPNO 45332 kreveta x		138224 bodova
		138224/45332=
Prosječna ocjena		3,05

IZVOR: Obrada autorice prema: Avelini Holjevac, I.: Upravljanje kvalitetom u turizmu i hotelskoj industriji, Sveučilište u Rijeci, Hotelijerski fakultet Opatija, Opatija, 2002.

Iz navedenih podataka iz tablice 13 uočljivo je da je dominantna kategorija hotelske ponude Istre kategorija 3 zvjezdice. Upravo ta kategorija predstavlja stabilnost i kvalitetu hotelske ponude.

Masovnost kreveta u smještajnim jedinicama s dvije zvjezdice utječe na srednju ocjenu te ukazuje na trend ponude niže kategorije s višekrevetnim smještajnim resursima. S obzirom na to da se finalna cijena smještaja prezentira na tržištu po osobi, te se za djecu obitelji primjenjuju strategije popusta na smještaj trend je potražnje zbog niže cijene za višekrevetnim sobama u kojima se kalkulacijama postižu za turiste povoljniji smještaji.

Kad bi se cijena plasirala po sobi, ne bi podrazumijevala popuste za djecu što bi rezultiralo gubitkom jedne strukture klijentele odnosno u alternativnoj varijanti mijenjanjem navika potrošača i pridobivanjem novih kategorija turista.

Upravo je u Istarskoj županiji kroz godine koje su dovele do trendova modernizacije hotelske ponude evidentan pad broja kreveta po smještajnoj jedinici u cilju postizanja što veće kvalitete hotelske usluge a shodno zahtjevima međunarodnoga turističkog tržišta.¹⁴

3.4. Udio u turističkom prometu Republike Hrvatske

Kada analiziramo poziciju Istre u sveukupnom turističkom prometu Republike Hrvatske vidljivo je da Istra prednjači u brojnim pokazateljima.

To je vidljivo prema integriranim podacima s eVisitora i eCrew koje prikuplja Hrvatska turistička zajednica te objavljuje informacije o statističkim pokazateljima turističkog prometa.¹⁵

¹⁴ Tamara Floričić, Organizacija hotelske ponude Istre za međunarodno turističko tržište

¹⁵ Hrvatska turistička zajednica (2019.) Informacija o statističkim pokazateljima turističkog prometa

Tablica 14: Ostvarena noćenja po županijama/regijama u razdoblju siječanj-kolovoz 2021.

	Udio u ukupnom prometu (%)
Istra	27,86%
Kvarner	18,49%
Splitsko-dalmatinska	18,36%
Zadarska	15,87%
Šibensko-kninska	7,21%
Dubrovačko-neretvanska	6,00%
Ličko-senjska	3,37%
Kontinentalna Hrvatska	1,69%
Grad Zagreb	1,15%

Izvor: HTZ (podaci eVisitor+integrirano eCrew)

Tijekom razdoblja siječanj-kolovoz 2021.godine, Istra je ostvarila najveći udjel u ukupnom nacionalnom turističkom prometu mjenom noćenjima (27,86%), a potom slijede Kvarner (18,49 %) i Splitsko-dalmatinska- županija (18,36%).

Također, Istra prednjači i u rezultatima prema destinacijama.

Tablica 15: Top 10 destinacija Hrvatske prema ukupnom turističkom prometu (mjereno noćenjima) u razdoblju siječanj-kolovoz 2021.

DESTINACIJA	Noćenja
Rovinj*	2.738.763
Vir	2.044.702
Poreč*	2.039.919
Medulin*	1.943.776
Umag*	1.775.405

Mali Lošinj	1.651.433
Novalja	1.541.694
Crikvenica	1.477.431
Dubrovnik	1.299.354
Funtana*	1.293.049

Izvor: HTZ (podaci eVisitor+integrirano eCrew)

Vidljivo je kako je čak 5 od 10 najposjećenijih destinacija Hrvatske upravo u Istarskoj županiji.

Istra ostvaruje pozitivan trend rasta turističkih dolazaka i noćenja što je rezultat promišljene turističke politike koja se temelji na integriranom turističkom proizvodu, podizanju kvalitete usluga i inovativnom ponudom koja se kontinuirano prilagođava dinamičnoj potražnji. Istra je stoga iznimno značajna i jedna od najvažnijih turističkih regija Republike Hrvatske.

3.5. Specifičnosti turističke ponude Istarske županije

Turistička ponuda uključuje sve gospodarske i društvene sudionike jedne zemlje, koji na izravan ili neizravan način pridonose širenju i različitosti ukupne ponude i time mogućem povećanju turističke potrošnje, kao ekonomske rezultante privremenog boravka domaćih i inozemnih turista.¹⁶

¹⁶Cicvarić, A. (1990.) Ekonomika turizma

S tog aspekta se u turističkoj teoriji komponente turističke ponude mogu svrstati u šest temeljnih skupina koje čine strukturu ponude te sudjeluju u kreiranju integriranog turističkog proizvoda koji turist konzumira a to su slijedeće: atrakcije, ugostiteljstvo, prijevoz, turističko posredništvo, organizacije turizma i trgovina.

U nastavku će biti pojašnjeno svih šest skupina. Atrakcije su temelj privlačenja turista u destinaciju, u ugostiteljstvo spadaju smještaj, prehrana i druge prateće usluge, u prijevoz spadaju cestovni, zračni ,željeznički, te pomorski promet, u turističko posredništvo spadaju turističke agencije i turoperatori, organizacije turizma preuzimaju na sebe ulogu upravljanja sustavom različitih subjekata ponude i zadnja skupina trgovina, njena uloga je dazadovolji akt demonstrativne potrošnje turista u destinaciji.

Što se tiče turističke ponude aktivnosti u Istri možemo izdvojiti zip line Pazinska jama, speleoavantura Pazinska jama, Adrenalin park Kringa, biciklizam, pješaćenje, slobodno penjanje, slatkovodni ribolov, jahanje, wellness, fitness, quad ture, razne radionice.

3.6. SWOT analiza Istarske županije

SWOT analiza je popularan alat za donošenje strategije te općenito analizu unutarnjeg i vanjskog okruženja. U nastavku slijedi pregled SWOT analize istarske županije u kontekstu turizma:

<p style="text-align: center;">SNAGE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Povoljan geografski položaj i ugodna mediteranska klima • Bogata povijesno-kulturna baština • Atraktivnost destinacije • Odlična prometna povezanost s Europom • Bogata turistička ponuda • Lojalni posjetitelji • Duga tradicija i znanje u turizmu • Niska stopa kriminala i visoka sigurnost destinacije 	<p style="text-align: center;">SLABOSTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izražena sezonalnost • Starenje domaćeg stanovništva • Iseljavanje domaćeg stanovništva • Nedovoljno razvijen gradski i međugradski javni prijevoz • Razvoj obalnih dijelova Istre uz zanemarivanje unutrašnjosti
<p style="text-align: center;">PRILIKE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rast turističkog prometa i povezanih gospodarskih grana • Kontinuirani porast broja noćenja • Osviještenost lokalne i nacionalne vlasti o važnosti turizma • Jačanje selektivnih oblika turizma • Razvoj održivog i zelenog turizma 	<p style="text-align: center;">PRIJETNJE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Globalne ekonomske krize i inflacija • Zagađenje i narušavanje okoliša • Porast cijena nekretnina i zemljišta • Sve veća dostupnost novih nisko budžetnih destinacija

Najznačajnije prednosti Istre su njena prirodna bogatstva, kultura i duga tradicija u turizmu. S druge strane, najveća slabost Istarskog turizma jest njegova sezonalnost i što se glavnina prometa odvija u nekoliko ljetnih mjeseci. Cilj je maksimalno iskoristiti prilike koje dolaze sa tržišta, a što je moguće više ublažiti prijetnje.

Zaključak

Istra je tradicionalno najposjećenija turistička regija u Republici Hrvatskoj, čemu svjedoči kontinuirani najveći broj noćenja, najveći ostvareni turistički promet i najposjećeniji gradovi u Republici Hrvatskoj posljednjih godina. Ona ima dugu tradiciju u turizmu, bogatu povijesnu i kulturnu baštinu, prekrasne prirodne ljepote, ugodnu mediteransku klimu i odličan geografski položaj s obzirom na blizinu Europe I Mediterana.

Osim turizma, razvijene su brojne gospodarske grane kao što su prerađivačka industrija, građevinarstvo, trgovina, morsko ribarstvo i uzgoj ribe, poljoprivreda i transport, brodogradnja i mnoge druge. Naravno, turizam ipak zauzima najvažnije mjesto u gospodarstvu županije. Istrijanima je turizam utkan u sve sfere života i iskusi su, topli i dobri domaćini.

Bez obzira na odlične prirodne i društvene uvijete za turizam, Istra se nosi i s određenim izazovima od kojih je najznačajnija izražena sezonalnost, tj. razvijenost i bogatstvo turizma isključivo u ljetnim mjesecima, a značajno smanjen turistički promet tijekom cijele godine. Naravno, pomnim strateškim planovima i naporima brojnih državnih tijela kao što su lokalne zajednice i turističke zajednice nastoji se maksimalno produljiti sezona, broj noćenja i dolazaka te osigurati bogat i kvalitetan sadržaj kroz cijelu godinu.

U Istri se u posljednje vrijeme značajno podiže svijet o Zelenom marketingu i očuvanju okoliša što stvara održivu konkurentsku prednost i prati svjetske trendove.

Ovaj rad svjedoči o iznimnoj važnosti Istre kao regije u ukupnim turističkim kretanjima cijele Republike Hrvatske kroz posljednje godine, ali i u narednim godinama koje slijede.

PRILOG

U nastavku rada će biti navedeni neki festivali, odnosno događaji koje Istrijani rado i obavezno posjećuju svake godine. Na tim festivalima se ljudi zabavljaju, uživaju te se isto tako malo i podruže zajedno. Navedeni će biti svi gradovi u Istri te će za svaki grad biti navedeni najvažniji događaji u tom gradu. Najprije će biti navedene manifestacije Pazina, glavnog grada u Istarskoj županiji.

Svake godine, Grad Pazin, gradske institucije, turistička zajednica i udruge organiziraju niz manifestacija kojima obilježavaju značajne datume iz povijesti Pazina ili pak obogaćuju kulturni, zabavni, gastro i gospodarski život grada.

U 12. mjesecu se u Pazinu organizira festival palačinki gdje se pripremaju različiti tipovi palačinki, te se isto tako u istom gradu u 5. Mjesecu organizira i festival znanosti te dani meda. Drugi grad u kojem se održava festival je Fažana. Upravo u Fažani se svake godine organizira “fešta od srdela”. U kolovozu se odvija najveća fešta u Fažani: Fešta od Sardela.

Taj festival jedan je od istarskih najstarijih ribarskih svečanosti, ujedno i promoter ribarske kuhinje kojom su živjeli i žive mještani grada. Tijekom istog priređuju se pokazno takmičarska škola kuhanja (kako su nekad radili stari ribari i ribarske obitelji).

Održavaju se takmičenja u nošenju ribarskih kašeta, u veslanju, potezanju konopa i slično. Posebnu čar festivalu daje miris srdela, koje se pripremaju i serviraju u fažanskim restoranima i na ulicama Fažane.

Nadalje, u Medulinu se odvija “hook and cook festival”. Hook & Cook je street food festival koji spaja ribolov, gastronomiju i glazbu, koji se odvija u nekoliko navrata

tijekom ljetnih mjeseci u Medulinu (najčešće 3 puta godišnje, kroz lipanj, srpanj i kolovoz).

Također, Hook and cook festival gostuje i u drugim gradovima pa su tako održali isti festival u Zagrebu, na Braču i u Rovinju. Festival obilježava spoj inovativnog, modernog kulinarstva i tradicijskih, lokalnih namirnica pa je tako jedan od najtraženijih proizvoda festivala burger od tune i povrća u pecivu bojanom sipinim crnilom.

U Poreču se odvija "tunalicious street food festival". Taj se festival odvija u rujnu. U sklopu tog festivala posjetitelji mogu uživati u specijalitetima od svježe tune i drugim morskim poslasticama. Posebnost ovog festivala je u tome da ga prati sportsko natjecanje u lovu na veliku ribu tunu naziva TunIstra.

Drugi festival koji se organizira u Poreču je Open Air Festival. Festivalni program sastoji se od ukupno četiri kategorije: Street Performance, Music Nights, Cinema and Theatre i Special Events, a moto festivala jest slaviti život, njegovu ljepotu i uživanje u malim stvarima

Nadalje, imamo jedan jako poznati festival u Istri, u gradu Motovunu, kojeg obilježavaju filmski festival te se nadovezuju na festival terana i tartufa. To je spoj kulture i gastronomije. Festival terana i tartufa je jednodnevna izložba i javna degustacija vina terana i proizvoda od tartufa.

Najbolje vino te sorte proizvodi se u okolici Motovuna. Potaknuti blagodatima koje okružuju Motovun, izvrstan teran i tartufi, izvrsna su prilika za predstavljanje i ponudu posjetiteljima mogućnost da okrijepe svoja nepca najfinijim okusima karakterističnim za ovo područje a vinarima i tartufarima da na jednom mjestu predstave svoje proizvode široj publici uz promociju (mogućnost sudjelovanja u traženju tartufa s psima i tartufarima) ,degustaciju i prodaju svojih proizvoda. Festival se održava u jeseni kad ove delicije dosežu svoju najvišu moć.

U srpnju se u Kanfanaru održava Jakovljeva. To je festival u kojem se održava tradicionalna smotra istarskih volova i izbor najljepših, najtežih i najposlušnijih boškarina

Istre. Nadalje će biti pojašnjeno kakva je to životinja boškarin. Boškarin je autohtono istarsko govedo, koje se nekada u Istri koristilo za rad u polju, oranje plugom i vuču kola.

Jakovljeva je najveći promotor gastroponude od boškarina koji je dobio mjesto i u našim najjačim i najboljim restoranima od kojih se sprema vrhunska delicija. Naši najbolji kuhari trude se spojiti boškarina sa samoniklim biljem i našim najboljim vinima Istre.

Tradicionalni Istarski pršut koji je ujedno i simbol gastroponude kojega najbolje zastupa grad Tinjan koji je proglašen Istarskim gradom pršuta. Ljetno događanje posvećeno toj namirnici zaštićenoj europskom oznakom izvornosti. Na toj manifestaciji može se vidjeti i saznati kako i na koji način naši OPG-ovci dolazu do vrhunskih pršuta, koje možete i kušati.

Najvrijednije zlato u Istri, maslinovo ulje. Vodnjan, grad je naše najjače područje u Istri u dobivanju djevičanskoga maslinovog ulja. U gradu Vodnjanu održava se važan festival, mladog maslinovog ulja, odnosno tamo se održavaju “dani mladog maslinovog ulja”.

„Dani mladog maslinovog ulja“ su enološko gastronomska manifestacija sa tradicijom održavanja od 2004. godine. Iz godine u godinu manifestacija postaje sve bogatija sadržajima, brojem izlagača i posjetitelja kao i popratnim događanjima za vrijeme njenog trajanja. Prepoznajući vrijednosti i važnost očuvanja maslinovog ulja kao autohtonog brenda,

Grad Vodnjan-Dignano svake godine postiže odlične rezultate u posjećenosti manifestacije te svi poslovni partneri nalaze interes da svake godine budu ponovno dio ovog projekta. Za vrijeme trajanja manifestacije Vodnjan posjeti više od 20.000 ljubitelja bogate ponude iz programa manifestacije, vodnjanskih priča i gastronomada.

Istarsko maslinovo ulje dobilo je mjesto u najboljim svjetskim rangiranim restoranima.

U ukupno tri dana popraćena bogatim programom posjetitelji mogu sudjelovati u raznovrsnom i maštovito osmišljenom repertoaru manifestacije, degustirati enološku i

gastronomsku ponudu, promatrati vrhunske chefove kako svoje umijeće prezentiraju u sklopu „Gastro cooking show-a“, sudjelovati u radionicama edukativnog karaktera na temu maslinarstva, turističkim obilascima maslinika, uljara i degustacijskih dvorana, opustiti se uz zabavni program, maštovite modne kreacije u sklopu organiziranih modnih revija domaćih dizajnera i mnoštvo drugih popratnih aktivnosti, poput vožnje turističkim vlakićem u sklopu OIL & ART TOUR-a gdje posjetitelji imaju priliku razgledati važna kulturna mjesta Vodnjana uz stručno vodstvo turističkog vodiča, te posjetiti otvorene galerije i kušaone vina i ulja.

Isto tako, još jedan važan Istarski festival je festival Istarske supe koji se održava u Rovinjskom selu. Fešta je to koja slavi i promovira istarsku supu, koja je zaboravljena i laganim koracima se vraća u agroturizmima uz bogatu ponudu Istarskih delicija i Istarskih vina tako da Istarska supa ujedno objedinjava sve domaće, autohtone delicije i proizvode Rovinjštine.

Festival o kojem će se ponešto govoriti je Festival kobasica u Svetom Petru u šumi. „S klobasicom u Europu“ od 2013. godine organizira općina Sveti Petar u Šumi, u suradnji s Istarskom županijom, Turističkom zajednicom središnje Istre i ostalim partnerima i pokroviteljima.

Osnovni cilj je promovirati i poticati proizvodnju i prodaju kobasica i ostalih tradicijskih proizvoda, predstaviti gastronomske mogućnosti domaćih kobasica, poticati potrošače na potrošnju i uživanje u tradicijskim istarskim kobasicama, te stvoriti samosvijest o kvaliteti i potrebi konzumiranja tradicionalnih istarskih proizvoda.

U Rapcu se isto tako održava Festival kvarnerskog škampa. Vrhunske delicije od kvarnerskog škampa ulovljenog od strane ribara članova Lokalne akcijske grupe u ribarstvu Alba pripremaju lokalni ugostitelji, a na meniju se nađe rižoto sa škampima, palenta u buzari od škampa, domaća tjestenina sa škampima, a tu su i razne salate od sipe i ostale delicije.

U Istri se organiziraju biciklističke rute. Na ruti se pored sportskih izazova nailazi i na mnoge prirodne i kulturne znamenitosti koji se spajaju sa gastroponudom prelijepe

Istre. Svaki grad u Istri organizira rute koje promoviraju sadržaj i ljepotu svoga kraja, ujedno spajaju sportsko- kulturno, gastro ponudu svoga grada. To je ujedno najbolji trenutak gastroponude mjesta.¹⁷

Važan festival u Istarskoj županiji je festival Istarskih pinci koji se tradicionalno obilježava svake godine u Žminju. Tradicionalna žminjska preduskrna manifestacija Istrijske pinci pod čerepnjon na ugnjišće, privukla je mnoštvo posjetitelja i oduševila ih bogatstvom programa. Smisao žminjske fešte Istrijske pinci pod čerepnjon na ugnjišće je njegovanje i oživljavanje uskrasnih tradicija Istre i Žminjštine, posebno u tradicionalnoj gastronomiji i pratećim uskrsnim običajima.

U Žminju može se dobiti i vidjeti kako se nekad pripremala pinca na ognjištu i s kojim namirnicama su se služile nekad i sad obitelji.

Još jedna uskrna tradicija redovito uveseljava program ove žminjske manifestacije: natjecanje u pičenju jaja, igra koja se njegovala širom Istre kao rekreacija nakon obiteljskog uskrsnog doručka ili ručka. Pravila su jednostavna: kuhano jaje se nasloni na neki zid tako da stoji uspravno, natjecatelji ga sa zadane udaljenosti gađaju kovanicom (za ovu prigodu to je bila kovanica od 2 kune), a pobjeđuje onaj natjecatelj čija kovanica ostaje zabijena („zapičena“, odatle i naziv „pičenje jaja“ za ovu igru) u jaje.

U turističkoj ponudi gastronomije Istarske županije imamo agroturizam, restorane, konobe, pizzerije, vinare i maslinare središnje Istre, medene točke središnje Istre, pršut i suhomesnate proizvode, sirare središnje Istre, Istarsko govedo- boškarin, Pazinski cukerančić, lokalne proizvode (OPG), radionice kuharstva

U nastavku će se govoriti više o gastronomiji Istarske županije. Što se toga tiče, Istarska kuhinja očarat će vas svojom raznolikošću i uravnoteženošću. Ponekad ćete doživjeti mediteransku stranu istarske kuhinje, u drugim vremenima, njegova kontinentalna strana. Lako se prilagođava godišnjim dobima, uvijek koristi najbolja maslinova ulja i razna izvrsna vina.

¹⁷ <https://www.istra.hr/hr>, pristupljeno 26.05.2022

Bez obzira u koje doba godine ljudi posjete Istru, istarska hrana i gastronomija će biti jednako jaki, strastveni i intenzivni.

Najjači promotori autohtone gastronomije u Istarskoj županiji su OPG- ovcu u Istri koji su ujedno proizvođači i kuhari svojih proizvoda. Oni su najveći ambasadori gastroponude u svijetu. Pored ovih naših glavnih nosioca gastroponude gradovi u Istri odlikuju se posebnošću svakog našeg kraja te na svoj način prezentira svoju gastroponudu svoga područja. Što se Istarske hrane tiče u nastavku će najprije biti navedena neka tradicionalna Istarska tjestenina.

Glavna naša autohtona jela što se tjestenine tiče su fuži, pljukanci, ravioli i njoki. Prva tradicionalna Istarske tjestenina ili kako se u Istri kaže „pašta“ su Fuži. Fuži se pripremaju tako što se stavi brašno, ulje, voda i sol te se izmijesi tijesto. U prošlosti se tijesto mijesilo ručno a sada kako su modernija vremena se ponekad sastojci za tijesto stavljaju u mikser koji automatski sam izmijesi tijesto. Nakon što se izmijesi tijesto, reže se na manje komadiće te se stavlja u jednu spravu koja ravna komadiće tijesta. Nakon što se tijesto izravnalo reže se na komadiće te se uvija s malim štapićem od ražnjića. Nakon toga se svi napravljeni fuži stavljaju u vodu ukoliko ih netko odmah želi pripremiti ili u frižider, u duboko ukoliko se žele pripremiti kasnije za neku večeru ili ako recimo neki restoran ili „konoba“ priprema domaću tjesteninu za svoje goste. U nastavku će se prikazati slika „fužiju“.

Od ostale tradicionalne tjestenine postoje još pljukanci, njoki i njoki „žličari“. Tijesto se kod svih radi na isti način dali ručno ili sa spravom ali je postupak nakon izrade tijesta drugačiji kod svih. Pljukanci se nakon što se izradi tijesto rade na način da se motaju na ravno u ruci. Što se tiče njokiju oni se rade na način da se u tijesto doda kuhani krumpir te se kasnije izrađuju u obliku loptice. Njoki „žličari“ se rade na način da se u jednoj posudi napravi tijesto te se sa žlicom polako dio po dio uzimaju sa žlicom ubacuju u vruću vodu.

Tradicionalno se sva ta tjestenina jede s bakalarom (riba), „šalšom“ odnosno pasiranom rajčicom ili sa tradicionalnim istarskim kobasicama i kapuzom. Pasirana rajčica ili „šalša“ se većinom u Istri stavlja domaća no neki ljudi stavljaju i kupovnu.

Nakon što smo nabrojali Istarsku tjesteninu, u nastavku ćemo nabrojati neke tradicionalne Istarske ribe i morske plodove te isto tako i neke recepte s njima koji se rade u Istarskoj županiji. Od Istarske ribe i morskih plodova imamo za nabrojati brancine, orade, dagnje (pedoče), srdele, skuše, mušule (kunjke), nanare, sipe, rakovice i brojne druge. Većinom se riba peče na gradelama a neki ljudi ju spremaju u pećnici. U nastavku će biti navedeni neki tradicionalni Istarski recepti koje ljudi u Istarskoj županiji uvijek koriste. Prvi recept koji se uvijek koristi je jedan recept iz knjige „ Kuće o batani“ od koje će ovdje biti naveden izvor su mušule (kunjke) na ploči.

Najprije će se u nastavku reći ponešto o mušulama pa će se kasnije navesti i receptura s njima. Mušule, odnosno traženi školjkaši ili kunjke su se tradicionalno lovile zimi od prosinca do veljače, pomoću mreže potegače, takozvani mušular. Ove su školjke bile omiljeno jelo u u rovinjskim konobama. Što se recepta tiče, za ovaj recept je potrebno 1,5 kg mušula, maslinovo ulje i limun.

Najprije je potrebno mušule oprati u morskoj vodi. Ploča štednjaka se treba zagrijati te se na nju stavljaju školjke. U trenutku kad se odvoji rožnata stapka kojom su mušule bile pričvršćene za kamen, mušule su spremne. Što se tiče pripreme, pripremaju se na način da se poslože na tanjuru i začine se po želji maslinovim uljem i limunom. Drugi recept po redu su kuhane nanare. Nanare su maleni morski puževi koji žive priljubljeni uz morske stijene. Mogu se brati tijekom cijele godine duž rovinjske obale i na školjerama obližnjih otoka, a posebno u vrijeme oseke.

Prilikom branja se većinom ljudi trude brati one najveće. Za recept od kuhanih nanara je potrebno 2 kg nanara, maslinovo ulje, sol i papar. Najprije se operu nanare te se stave u kipuću vodu i kuhaju 5-8 minuta. Potom se njihovo meso izvadi iz njihovih kućica pomoću šivaće igle. U povijesti se to većinom davalo djeci da vade nanare iz njihovih kućica.

Na taj način su sudjelovali u pripremi jela te su se isto tako i zabavili. One se jedu bez dodataka ili začinjene maslinovim uljem uz dodatak soli i papra. Treći recept po redu je crni rižoto od sipa. Za taj recept je potrebno 1,2 kg svježih sipa, 420 gr riže, 1 dl

maslinovog ulja, 2 crvena luka, 2-3 česna bijelog luka, 1 čaša suhog bijelog vina, 2 dl riblje juhe po želji, sol i papar.

Što se pripreme tiče, najprije se pomno očiste sipe pod mlazom tekuće vode pazeći da u njima ne ostane pijeska ili sličnih ostataka. Dvije vrećice s crnilom se sačuva sa strane. Tijelo sipa se izreže na kocke, a krakove na sitne komadiće. U loncu se zagrije maslinovo ulje i na njemu se poprži crveni luk i sitno nasjeckani češnjak. Kada luk porumeni se dodaju sipe, a zatim se dolije bijelo vino i pusti se neka pirja 10- ak minuta. Zatim se dodaje crnilo od sipe i nastavi se kuhati sve dok sipe ne budu dobro skuhane. Potom se doda riža, sve se izmiješa i pusti se da se kuha 20 minuta uz povremeno dolijevanje riblje juhe ili vode. Kada je riža „al dente“ jelo je spremno za serviranje.

POPIS LITERATURE

Blažević, I. (1984.) Turizam Istre

Blažević, I. (1910.) Povijest turizma Istre i Kvarnera

Bertić, I. (1996.) Turizam od davnina do danas- Istarska županija

Cicvarić, A. (1990.) Ekonomika turizma

Ivan Bertić, Stipan Trogrlić (1996.) Istarska Županija

Hrvatska turistička zajednica (2019.) Informacija o statističkim pokazateljima turističkog prometa

Marisa Ferrara, Sergio Ferrara (2005.) Recepti iz „ Kuće o batani“

Mr. Sc. Daniela Gračan (2004.) Strategija i planiranje u razvoju turizma i turističke ponude Istre

Tamara Floričić (2012.) Organizacija hotelske ponude Istre za međunarodno turističko tržište

Linda Juraković, Romina Sinosich (2017.) O upravljanju turističkom destinacijom Istre nekad i danas

Mr. Sc. Daniela Gračan (2004.) Strategija i planiranje u razvoju turizma i turističke ponude Istre

Statistički ljetopis Istre, Primorja i Gorskog Kotara (2000.)

Statistički ljetopis Republike SLJH (2000.)

Državni zavod za statistiku RH, Zagreb (2002) str. 373.

Državni zavod za statistiku RH, Zagreb (2002) str. 379. i 555.

<https://www.apartmentistria.com/oistri.htm>, pristupljeno 29.4.2022

<https://hr.vnexpresstravel.com/najbolji-turisticki-citati-rijeci-mudrosti-na-vasem-putovanju/>, pristupljeno 29.4.2022.

<https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=62763>, pristupljeno 29.4.2022

[Popis stanovništva 2021., www.dzs.hr](http://www.dzs.hr), pristupljeno 5.5.2022.

[Stanovništvo 2021.](#), dzs.hr, pristupljeno 5.5.2022.

<https://www.istra-istria.hr/hr/opci-podaci/gospodarstvo/> , pristupljeno 6.5.2022.

<https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=62763>, pristupljeno 12.5.2022

<https://www.bib.irb.hr/1166292>, pristupljeno 12.5.2022

<https://www.istra.hr/hr/business-information/istra-u-medijima/statistika>, pristupljeno 14.05.2022

<https://www.coloursofistria.com/en/food-and-wine>, pristupljeno 21.05.2022

<https://www.istra.hr/hr/>, pristupljeno 26.05.2022

POPIS TABLICA

Tablica 1: Istarska županija- popisane osobe, kućanstva i stambene jedinice u 2021.

Tablica 2: Istarska županija- stanovništvo prema starosti i spolu u 2021.

Tablica 3: Istarska županija- Stanovništvo prema gradovima u 2021.

Tablica 4: Dolasci domaćih i inozemnih turista na područje Istarske županije od 1988. Do 2001.

Tablica 5: Noćenja domaćih i inozemnih gostiju turista na području Istarske županije od 1988. Do 2001. Godine

Tablica 6: Učešće turističkog prometa Istarske županije i udio u turističkom prometu Republike Hrvatske u 2001. godini.

Tablica 7: Broj ostvarenih noćenja u Istarskoj županiji, usporedba 2021. i 2022. Godine

Tablica 8: Prikaz temeljen na podacima o hotelskoj ponudi najvećih istarskih hotelskih kuća prema kapacitetu

Tablica 9: Kategorizacija hotela u Istarskoj županiji 2010. Godine

Tablica 10: Kategorizacija aparthotela u Istarskoj županiji 2010. Godine

Tablica 11: Kategorizacija turističkih naselja u Istarskoj županiji 2010

Tablica 12: Kategorizacija turističkih apartmana u Istarskoj županiji 2010. Godine

Tablica 13: Ocjena hotelske ponude Istre 2010. Godine

Tablica 14: Ostvarena noćenja po županijama/regijama u razdoblju siječanj-kolovoz 2021.

Tablica 15: Top 10 destinacija Hrvatske prema ukupnom turističkom prometu (mjereno noćenjima) u razdoblju siječanj-kolovoz 2021.